



Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimintasuunnitelma

Laadittu helmikuussa 2024





Sisältö

Alkusanat

Mitä lähisuhdeväkivalta on?

Työtä ohjaavat lait ja kansainväliset sopimukset

Lähisuhdeväkivallan yleisyys Suomessa

Lähisuhdeväkivallan yleisyys Kanta-Hämeessä

Hyvinvointialueen lähisuhdeväkivaltatyön yksikkö

Lähisuhdeväkivaltatyön tavoitteet

Toimenpiteet ja mittarit



Lähisuhdeväkivalta on viheliäinen ilmiö yhteiskunnassamme. Se on keskeinen juurisyy monien runsaasti eri sote-palveluita käyttävien ihmiskohtaloiden taustalla. Juurisyy on tässä yhteydessä hyvä sana, sillä kuten juuret, tämäkin ilmiö pysyttelee viranomaisilta usein piilossa. Sosiaalisena ja kulttuurisena ilmiönä lähisuhdeväkivalta on syvällä suomalaisuudessa. Väkivalta periytyy tehokkaasti sukupolvelta toiselle. Suunnitelmalliselle lähisuhdeväkivaltatyölle on siksi hyvät perusteet niin taloudellisen, inhimillisen kuin yhteiskunnallisen hyvinvoinnin näkökulmasta.

Kanta-Hämeen hyvinvointialueella lähisuhdeväkivaltatyön kehittäminen ja väkivallan ehkäisy on nostettu PeSoVa:n toiminta- ja taloussuunnitelmaan strategiseksi tavoitteeksi vuonna 2024. Tiimi sai lisävauhtia kunnianhimoiseen muutostyöhön vuonna 2023 käsittelyssä olleesta hyvinvointivaltuustoaloitteesta, joka korosti lähisuhdeväkivaltatyön merkitystä.

Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimintasuunnitelman tehtävä on asettaa tavoitteita ja toimenpiteitä muutostyölle. Asiakirja on tarkoituksellisesti dynaaminen ja prosessiluonteinen. Varaudumme oppimaan uutta tästä ilmiöstä ja muokkaamaan suunnitelmaa sen mukaisesti, minkä opimme olevan tärkeää ja vaikuttavaa.

Lopullisena maalina on kulttuurivallankumous, jonka jälkeen Suomessa ja Kanta-Hämeessä väkivalta on sopimaton ongelmien ja hankalien tunteiden ratkaisutapa - myös lähisuhteissa.

Janne Yrjölä, Ankkurin ja lähisuhdeväkivaltatyön johtaja



Mitä lähisuhdeväkivalta on?

- WHO:n määritelmässä väkivallalla tarkoitetaan vallan, kontrollin tai fyysisen voiman tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista siten, että tämä kohdistuu toiseen ihmiseen tai ihmisryhmään ja että tämä johtaa tai voi johtaa fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kehityksen häiriytymiseen, perustarpeiden tyydyttämättä jäämiseen tai kuolemaan.
- Lähisuhdeväkivallaksi kutsutaan väkivaltaa, jonka uhri ja tekijät ovat tai ovat aiemmin olleet läheisessä suhteessa keskenään. Lähisuhdeväkivalta voi kohdistua esimerkiksi kumppaniin, ex-kumppaniin, perheenjäseneseen, sukulaiseen tai muuhun läheiseen.
- Lähisuhdeväkivalta voi olla esimerkiksi fyysistä, henkistä, seksuaalisuutta loukkaavaa, taloudellista, digitaalista, uskontoon tai kulttuuriin liittyvää, vainoamista, kaltoinkohtelua tai laiminlyöntiä.
- Lähisuhdeväkivallalle on tyypillistä, että se alkaa vähitellen ja toistuessaan raaistuu. Väkivalta harvoin loppuu itsestään.

Keskeiset työtä ohjaavat lait ja kansainväliset sopimukset

- Keskeisimmät työtä ohjaavat lait ja sopimukset, joiden avulla puututaan ja ennaltaehkäistään lähisuuhdeväkivaltaa. Klikkaamalla löydät lisätietoja niiden sisällöstä.
- [Rikoslaki](#) esim. 21 luku
- [Sosiaalihuoltolaki](#) 35§
- [Lastensuojelulaki](#) 25§
- [Vanhuspalvelulaki](#) 25§
- [Istanbulin sopimus](#)
- [Lanzaroten sopimus](#)
- [YK:n lastenoikeuksien sopimus](#)
- [YK:n kaikkinaisten naisten syrjinnän poistamista koskeva sopimus](#)
- [Uhridirektiivi](#)

Lähisuhdeväkivaltatyön kansallinen kehittäminen

- Hyvinvointialueet ja kunnat vastaavat hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisestä sekä lähisuhdeväkivallan suunnitelmallisesta ehkäisemisestä. Velvoite ehkäistä väkivaltaa perustuu Suomen perustuslakiin ja kansainvälisiin sopimuksiin.
- THL on laatinut [ohjeet](#) kunnille ja hyvinvointialueille lähisuhdeväkivallan ehkäisyn koordinoimiseksi.
 - Ohjeet ovat myös Kanta-Hämeessä lähisuhdeväkivaltatyön suunnittelun runkona ja niitä sovelletaan paikalliset tarpeet ja mahdollisuudet huomioiden.
- Kansalliset lähisuhdeväkivaltaan liittyvät tutkimukset ohjaavat osaltaan tietoon perustuvaa päätöksentekoa.

Ohjeet kunnille ja hyvinvointialueille lähisuhdeväkivallan ehkäisyn koordinaatorakenteiden ja lähisuhdeväkivallan vastaisen toiminnan järjestämiseksi

OHJAUS 10/2022

Martta October
Hanna-Leena Laitinen

Lähisuhdeväkivallan yleisyys Suomessa

- Lähisuhdeväkivalta on Suomessa vakava kansanterveydellinen ongelma. THL, Jyväskylän yliopisto ja Tilastokeskus selvittivät lähisuhdeväkivallasta aiheutuvien palveluiden käyttöä ja kustannuksia laajassa [tutkimuksessa](#), joka julkaistiin 2022.

75% aikuisista kokee lähisuhdeväkivaltaa elämänsä aikana

Parisuhdeväkivaltaa naisista kokenut lähes 50% ja miehistä 40%

Viiden vuoden aikana fyysistä väkivaltaa kokenut 146 000 naista

Parisuhteessa olleista 16-17 v. tytöistä 45% kokenut parisuhdeväkivaltaa

Väkivallan kokijat käyttävät merkittävästi enemmän terveys-, sosiaali- ja oikeuspalveluita

Viiden vuoden aikana naisiin kohdistuvan fyysisen parisuhdeväkivallan suorat lisäkustannukset terveydenhuollolle oli 150 miljoonaa euroa vuodessa

Lapsuudessa koettu väkivalta aiheuttaa 50% korkeampia sosiaali- ja oikeuspalveluiden kustannuksia aikuisuudessa

Lähisuhdeväkivallan yleisyys Kanta-Hämeessä

- Lähisuhdeväkivalta on ns. piilorikollisuutta ja joidenkin arvioiden mukaan vain 10% tapauksista tulee viranomaisten tietoon. Häpeä ja pelko seuraamuksista voivat estää väkivallan uhreja ilmoittamasta tapahtumista eteenpäin ja hakemasta apua. Lähisuhdeväkivallan tilastointi on näin ollen problemaattista ja tilastointitavoissa on edelleen sattumanvaraisuutta.
 - Lähisuhdeväkivalta on hyvin alitunnistettu palveluissamme. Esimerkiksi suurin osa terveystaloihin hakeutuvista väkivallan uhreista jäävät täysin tunnistamatta ja kirjaamatta. ([Heli Siltala](#) 2022.)
- Suuntaa antavaa tilannekuvaa lähisuhdeväkivallan yleisyydestä Kanta-Hämeessä on koostettu keräämällä tehtävätilastoa mm. Hämeen poliisilta ja Kanta-Hämeen sosiaali- ja kriisipäivystykseltä sekä asiakastyön tilastoja Kanta-Hämeen ensi- ja turvakoti ry:ltä (ml. Hämeenlinnan turvakoti), Rikosuhripäivystykseltä ja KHKS:n Seri-tukikeskukselta. Lähisuhdeväkivaltaan liittyvistä lastensuojeluilmoituksista ja sosiaalihuoltolain mukaisista ilmoituksista saadaan tulevaisuudessa helpommin vertailtavaa dataa, kun sosiaalipalvelut siirtyvät käyttämään yhtenäistä asiakastietojärjestelmää loppuvuodesta 2024. Kansallisista kouluterveyskyselyistä ja Terve Suomi-kyselyistä on talletettu tulokset Kanta-Hämeen hyvinvointialuetta koskien.
 - Tilastoja kerää yhteen ja päivittää Oma Hämeen lähisuhdeväkivaltatyön yksikkö ja kooste on saatavissa erillisenä asiakirjana.

Hyvinvointialueen lähisuhdeväkivaltatyön yksikkö

- Kanta-Hämeen hyvinvointialueen lähisuhdeväkivaltatyön yksikkö on perustettu osaltaan vastaamaan hyvinvointialueita ja laajemmin koko Suomea koskeviin sitoumuksiin ja erilaisiin suosituksiin. Lähisuhdeväkivaltatyön keinoin pyritään vähentämään väkivallan aiheuttamia lyhyt- ja pitkäkestoisia seurauksia niin yksilön kuin yhteiskunnan tasolla.
- Lähisuhdeväkivaltatyön yksikkö tarjoaa neuvontaa ja jalkautuvaa konsultaatiotukea ammattilaisille, tukee ja ohjaa asiakkaita lähisuhdeväkivaltaan liittyvissä tilanteissa ja koordinoi lähisuhdeväkivaltaa ehkäisevää työtä maakunnassa.
- **3 henkilötyövuotta resurssina**
 - **Lähisuhdeväkivaltatyön koordinaattori** Satu Lyytinen
 - **2 vakanssia asiantuntijatyössä**, Vesa Thynell ja Anna-Stiina Vaahtera

Lähisuhdeväkivaltatyön tavoitteet Oma Hämeessä

Maakunnassa on yhdenmukainen ja monialainen toimintakulttuuri

Lähisuhdeväkivaltaan puuttuminen kuuluu kaikille. Maakunnassa on selkeä eetos siitä, että väkivallan ehkäisytyö vaatii onnistuakseen sitoutunutta monialaista yhteistyötä.

Ammattilaisilla on kyky tunnistaa ja puuttua lähisuhdeväkivaltaan

Väkivallan tunnistaminen, puheeksi ottaminen ja palveluohjaus ovat osa hyvinvointialueiden ja kuntien palvelujen perustoimintaa.

Väkivallan eri osapuolille on vaikuttavat ja oikea-aikaiset palvelut

Asiakastyön tavoite on auttaa tunnistamaan lähisuhteessa tapahtuva väkivalta ja katkaisemaan väkivallan kierre. Työn keskiössä on kaikkien osapuolten turvallisuuden ja voimavarojen vahvistaminen sekä erityisen haavoittuvassa asemassa olevien huomiointi.

Lähisuhdeväkivaltaa ennaltaehkäistään lisäämällä tietoisuutta ja vahvistamalla väkivallan vastaisia asenteita ja toimintatapoja

Vahvistetaan väkivallatonta ja ihmisoikeuksia kunnioittavaa kulttuuria vaikuttamistyön keinoin. Ennaltaehkäisevää vaikuttamistyötä kohdennetaan esimerkiksi tunne- ja turvataitojen sekä seksuaalisen itsemääräämisoikeuden vahvistamiseen, lähisuhdeväkivaltaan liittyvän häpeän vähentämiseen ja ylisukupolvisen väkivallan kierteen katkaisuun.

Toimenpiteet ja mittarit

Tavoite	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho
Maakunnassa on yhdenmukainen ja monialainen toimintakulttuuri	Oma Hämeen organisaation, kuntien, sidosryhmien, yksityisten ja kolmannen sektorin toimijoiden sitouttaminen väkivaltaan puuttumiseen ja ehkäiseviin toimiin. <ul style="list-style-type: none">Johdon sitoutuminen lähisuhdeväkivallan ehkäisyyn toimintasuunnitelmaan.Kanta-Hämeeseen jalkautetaan avainhenkilömalli. Oma Häme ja Kanta-Hämeen ensi- ja turvakoti ry mukana THL:n pilotissa 2024.Maakunnallisen väkivaltatyön verkoston koordinointi.	Toimintasuunnitelman toteutumisen seuraaminen. Tilastoidaan toteutuneet avainhenkilökoulutukset ja ylläpidetään avainhenkilöverkostoa. Verkoston tapaamiset 4xvuosi.	Oma Hämeen johto Lähisuhdeväkivaltatyön yksikkö Kanta-Hämeen ensi- ja turvakoti ry ja muut alueelliset toimijat Avainhenkilöt
Ammattilaisilla on kyky tunnistaa ja puuttua lähisuhdeväkivaltaan.	Tarjotaan henkilöstölle perustietoa lähisuhdeväkivallasta ja mahdollisuus syventää ammatillista osaamista. <ul style="list-style-type: none">THL:n Puutu väkivaltaan –verkkokoulu Moodleen asiakastyötä tekeville.Luodaan paikallisia perehdytysmateriaaleja henkilöstölle.Järjestetään säännöllisesti Tunnista&Toimi – peruskoulutusta 1-2 kertaa vuodessa yhdessä Kanta-Hämeen ensi- ja turvakoti ry:n kanssa.	Henkilöstön osaamiskartoituskysely. Ensimmäinen toteutettu 11/23 – toistetaan vuosittain. Seurataan koulutuksiin osallistuvien lukumäärää (kvantitatiivinen) ja omista koulutuksista kerätään palautetta (kvalitatiivinen).	Lähisuhdeväkivaltatyön yksikkö ja organisaation johto Kanta-Hämeen ensi- ja turvakoti ry Barnahus-hanke Kotoutumista edistävien sote-palveluiden erityisasiantuntija

Tavoite	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho
	<ul style="list-style-type: none"> • Koordinoidaan syventävien koulutusten järjestymistä alueella ja tehdään yhteistyötä Oma Hämeen muiden palvelualueiden kanssa. • Lapseen kohdistuvan väkivaltaepäilyn koulutukset Barnahus-hankkeen kanssa. • Kunniaan liittyvän väkivallan koulutus asiakastyötä tekeville. • FGM-ehkäisyn koulutukset. <p>Lähisuhdeväkivallan puheeksi ottoa edistetään hyvinvointialueella.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valtakunnalliset väkivaltatyön asiakasasiakirjat sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmässä (Sosmeta) • Oma Hämeen digitaalisten ratkaisujen hyödyntäminen. <p>Ammattilaiset saavat konsultaatiotukea asiakastyöhön ja henkilöstön käytössä on toimintaohjeita eri tilanteisiin. Tuetaan henkilöstöä monialaiseen työskentelyyn.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lähisuhdeväkivaltatyön yksikön asiantuntijat ovat tavoitettavissa puhelimitse ja myöhemmässä vaiheessa e-Konsultaatio –kanavassa. Asiantuntijatuki on jalkautuvaa eli peruspalveluiden kanssa tehdään työparityötä. • Barnahus-toiminnan tuki- ja koordinaatorakenteita kehitetään ja jalkautetaan maakuntaan. • Kunniaan liittyvään väkivaltaan ja muihin kotoutumiseen liittyviin lähisuhdeväkivallan riskitekijöiden tunnistamiseen ja ehkäisemiseen saatavilla konsultaatiotukea. • Laaditaan toimintaohjeita henkilöstölle eri asiakastilanteisiin ja jalkautetaan ne. 	<p>Tilastoidaan väkivaltatyön asiakasasiakirjojen käyttöä Saga:sta saatavilla raporteilla.</p> <p>Tilastoidaan toteutuneita konsultaatioita ja yhteydenottoja.</p>	<p>Lähisuhdeväkivaltatyön yksikkö</p> <p>Barnahus-hanke</p> <p>Kotoutumista edistävien sote-palveluiden erityisasiantuntija ja tarvittaessa palvelupäällikkö.</p> <p>Muut konsultaatiotahot</p>

<p>Väkivallan eri osapuolille on vaikuttavat ja oikea-aikaiset palvelut.</p>	<p>Väkivallan eri osapuolille on määritelty palvelupolut ja ne on ammattilaisten ja asiakkaiden saataville.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Palvelupolkujen luominen ja vieminen Oma Hämeen verkkosivuille <p>Asiakas saa apua väkivaltaan Oma Hämeen peruspalveluissa ja maakunnassa on väkivaltaerityisiä palveluita, joihin voi hakeutua myös anonymisti. Asukkaita tiedotetaan miten toimia ja mihin ottaa yhteyttä lähisuhdeväkivallan tilanteissa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kanta-Hämeen ensi- ja turvakoti ry:n lähisuhdeväkivaltatyön avopalvelut • Rikosuhripäivystyksen palvelut • Muut valtakunnalliset tai paikalliset kolmannen sektorin toimijat <p>Kanta-Hämeen alueella on turvakoti ja sen toiminnasta ja turvakotiin ohjautumisesta tiedotetaan alueen asukkaita ja ammattilaisia.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hämeenlinnan turvakoti perustettu 2018 ja palvelun tuottaa Kanta-Hämeen ensi- ja turvakoti ry. • Varmistetaan, että toimintaohjeissa, palvelupoluissa ja tiedotteissa kerrotaan turvakotiin hakeutumisesta. <p>Ammattilaisilla on käytössä riskinarviomenetelmä ja maakunnallinen MARAK-työryhmä vakavan väkivallan uhreille.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pehdytetään henkilöstöä riskinarviointimenetelmän käyttöön. <p>Kanta-Hämeessä on Seri-tukikeskus seksuaaliväkivallan uhreille.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Seri-tukikeskus aloittanut toimintansa 09/22. • Vahvistetaan palvelupoluissa ja toimintaohjeissa ohjautumista Seri-tukikeskukseen. <p>Ennaltaehkäistään tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomista sekä tarjotaan riittäviä tukitoimia silpomisen läpikäyneille.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Laaditaan FGM-ehkäisyn toimintasuunnitelma. • Koulutetaan ja pehdytetään henkilöstöä. 	<p>Tilastoidaan toteutuneet palvelupolut</p> <p>Tilastoidaan palvelupoluista pidetyt henkilöstöinfot</p> <p>Kanta-Hämeen ensi- ja turvakoti ry:n tilastot</p> <p>Seurataan MARAK-työryhmän asiakasmääriä kuntakohtaisesti. Tilastoidaan toteutuneet koulutukset/MARAK-infot</p> <p>Seri-tukikeskuksen tilastot</p> <p>Seurataan koulutusmääriä</p>	<p>Lähisuhdeväkivaltatyön yksikkö, Oma Hämeen sote-palvelut ja polkuihin liittyvät sidosryhmät</p> <p>Kanta-Hämeen ensi- ja turvakoti ry</p> <p>Rikosuhripäivystys</p> <p>Lähisuhdeväkivaltatyön yksikkö</p> <p>MARAK-työryhmä ja perehdytyksen osalta puheenjohtaja</p> <p>Seri-tukikeskus</p> <p>Kotoutumista edistävien sote-palveluiden erityisasiantuntija ja asiantuntija</p> <p>FGM-ehkäisyn verkosto</p>

Tavoite	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho
Lähisuhdeväkivaltaa ennaltaehkäistään lisäämällä tietoisuutta ja vahvistamalla väkivallan vastaisia asenteita ja toimintatapoja.	Vaikutetaan Kanta-Hämeen alueen asukkaiden asenteisiin ja toimintatapoihin viestinnän keinoin. <ul style="list-style-type: none">Lähisuhdeväkivaltatyön viestintäsuunnitelman mukainen viestintä.Lähisuhdeväkivaltatyön yksikkö jalkautuu erilaisiin tapahtumiin, joissa Oma Häme on mukana.Hyödynnetään digitaalisia ratkaisuja ja tekoälyä. <i>Ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä suunnitellaan toimintasuunnitelman päivittämisen yhteydessä.</i>	Viestintäanalytiikka kävijämääristä Kouluterveyskysely (THL) Terve Suomi –kysely (THL)	Lähisuhdeväkivaltatyön yksikkö Oma Hämeen viestintä



Lähisuhdeväkivaltatyön yksikön yhteystiedot

- **Konsultaationumero 03 629 6562**
- Satu Lyytinen, koordinaattori, puh.050 441 4762
- Vesa Thynell, asiantuntija, puh.040 480 6442
- Anna-Stiina Vaahtera, asiantuntija, puh.040 585 2362
- Sähköpostit etunimi.sukunimi@omahame.fi

